

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Маҳмадсолеҳи Маҳмадсодик дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии воситаҳои алоқаи наҳвӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ», барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисос, аз рӯи ихтисоси 6D021300 – Забоншиносӣ (6D0205011 – Забоншиносии қиёсӣ-таърихӣ, типологӣ ва муқоисавӣ)

Омӯзиш ва таҳқиқи муқоисаи забонҳои гуногуннизом ва гуногунсохтор кайҳо боз таваҷҷуҳи забоншиносони тоҷикро ба худ ҷалб намудааст. Муҳаққиқон аслан то ин замон ба масъалаҳои муқоисавии омӯзиши сарф, луғатшиносиву луғатнигорӣ даст задаанд ва таҳқиқу пажӯиши сарф ва воҳидҳои он аз назари эшон хеле дур мондааст.

Дар диссертатсияи худ Маҳмадсолеҳи М. ба таҳлили муқоисавии воситаҳои алоқаи наҳвӣ забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ даст задааст, ки фарогири як қатор масъалаҳои номакшуфи наҳвро мебошад. Дар раванди таҳқиқ муаллифи рисола дар асоси усули муқоиса вижагиҳои фарқкунандаи забонҳои фавқуззикро ошкор сохтааст.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва феҳристи адабиёти истифодашуда иборат буда, 165 саҳифаи ҷопиро дар бар мегирад.

Дар муқаддима мубрамият ва зарурияти таҳқиқи мавзӯ, дараҷаи омӯзиши мавзӯи таҳқиқот, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот, навгонии илмии таҳқиқот, аҳамияти назариявӣ ва амалии пажӯиш, усулҳои таҳқиқот ва асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқот пурра дарҷ ёфтаанд.

Дар боби якум, ки «Асосҳои назариявии таҳқиқи муқоисавии воситаҳои алоқаи наҳвӣ забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ» ном дорад, муаллиф фикру андешаҳои худро перомуни мафҳумҳои аслии наҳв - «ибора» ва «ҷумла», «воситаи алоқа» баён намуда, ҳар яки онҳоро бар мабной сарчашмаҳои илмӣ шарҳу эзоҳ медиҳад. Муаллифи рисола ба ақидаи забоншиносони маъруф В. Виноградов ва Г. Суит роҷеъ ба шарҳи мафҳуми «ибора» розӣ шуда, таъкид бар он мекунад, ки ибора яке аз воҳидҳои калидии наҳв маҳсуб ёфта, дар ташаккули ҷумла нақши бағоят бузург дорад. Дар ин маврид воситаҳои алоқаро низ унсури пайваस्तкунандаи ҷузъҳои ҷумла мешуморад.

Дар боби дуюми диссертатсия, ки «Алоқаҳои пайваст дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ» унвон дорад, муаллифи рисола моро бо чор навъи воситаи алоқа: алоқаи пайвасти пайихам, ҷудой, хилофӣ ва бепайвандак ошно месозад. Муаллифи диссертатсия дар боби мазкур таъкид бар он мекунад, ки дар се навъи алоқаи пайваст бевосита пайвандакҳо ба сифати

унсури пайвасткуннадаи чузъҳои ҷумла баромад мекунанд, аммо дар алоқаи пайвасти бепайвандак бошад, тартиби калима, такрор, оҳанг рисолати воситаи алоқаро ба сомон мерасонанд.

Ҳасли сеюми диссертатсия «Алоқаи тобеъ дар забонҳои муқоисашаванда» унвон дошта, ба таҳлили муқоисавии корбурди воситаҳои алоқаҳои вобастагӣ, мувофиқат, изофӣ, пешояндӣ, пасояндӣ, ҳамроҳӣ, изофию пешояндӣ, изофию пасояндӣ, пешояндии ҷуфт, пешояндию пасояндӣ, артиклӣ, интонатсия дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ бахшида шудааст.

Муаллифи диссертатсия ҳасли нахустро аз таҳлилу баррасии алоқаи вобастагӣ дар забонҳои ғавқуззикр оғоз намуда, қайд мекунад, ки «Вобастагӣ яке аз воситаҳои сермаҳсул ва маъмули алоқа буда, дар он ҷузъи асосӣ (ҳаста) талаб мекунад, ки ҷузъи тобеъ (адъюнкт) шакли грамматикӣ худро тағйир диҳад» (саҳ. 11).

Ҳар як боби диссертатсия бо хулосаву натиҷагирӣҳои мушаххаси муаллиф ҷамъбаст шудаанд. Дар хулосаи диссертатсия бошад, муаллиф фикру андешаҳои худро дар панҷ нукта баён намудааст.

Бо вучуди дар сатҳи баланди илмӣ таълиф ёфтани диссертатсия, дар камбудиву норасиҳо ба ҷашм мерасанд, ба монанди:

1. Дар диссертатсия назари танқидии муаллиф кам ба ҷашм мерасад. Хуб мешуд, ки муаллиф дар баъзе мавридҳо роҷеъ ба масъалаи мавриди таҳқиқ андешаҳои танқидии худро баён медошт.

2. Дар баъзе аз саҳифаҳои автореферат (7, 9, 11, 13, 16) ғалатҳои услубӣ ва имлоӣ ба ҷаш мерсанд.

Дар маҷмуъ, камбудии ишорашуда ба аҳамияти таҳқиқоти анҷомдодашуда таъсири манфӣ нахоҳад расонд, зеро онҳо ислоҳпазиранд ва ба асонӣ бартараф хоҳанд шуд.

Фишурдаи рисола бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ мазмуну мундариҷаи корро пурра инъикос мекунад ва мақолаҳои таълифнамудаи муаллиф низ ба талабот ҷавобгӯ аст.

Хулосаи мухтасари кори диссертатсионӣ, ки бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ дар охири фишурдаи рисола оварда шудаанд, тибқи талаботи ҷорӣ Комиссияи олии атестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия шуда, моҳияти илмӣи кори мазкурро ба таври фишурда инъикос менамояд.

Диссертатсияи Маҳмадсолеҳи Маҳмадсодиқ дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии воситаҳои алоқаи наҳвӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ»,

барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯйи ихтисос, аз рӯйи ихтисоси 6D021300– Забоншиносӣ (6D0205011– Забоншиносии киёсӣ-таърихӣ, типологӣ ва муқоисавӣ) пешниҳод гардида, ба талаботи Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор), ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 –уми ноябри соли 2016, таҳти №505 тасдиқ гардидаанд, пурра ҷавобгӯ буда, муаллифи он Маҳмадсолеҳи Маҳмадсодиқ сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) доништа шавад.

Номзади илми филология,
дотсенти кафедраи филологияи
англисии Муассисаи таълимии
байнидавлатии Донишгоҳи славянии
Руссияву Тоҷикистон

 Турсунова Фируза Раҳматҷоновна

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе,
к. М. Турсунзада, 30, тел. (+992) 909885800

Имзои Ф.Р. Раҳматҷоновнаро тасдиқ мекунам.
Сардори ШК МТБДСРТ

Алиев А. Д.

28. 01. 2020 с.

